

משלי פרק ג

(לד) אִם לִלְצִים הוּא יִלְיֵץ וְלִעֲנָיִים (וְלִעֲנָוִים) יִתֵּן חֵן:

מגילה דף כ"ה

אמר רב נחמן כל ליצנותא אסורה לבד מליצנותא דע"ג...

צדקת הצדיק ר' צדוק הכהן, אות רסד [שהוא סוף הספר]

הכניסה לרע הוא על ידי ליצנות כמו שאמרו ז"ל (יומא ל"ח ב) "הבא לטמא פותחין" מקרא ד"ללצים הוא יליץ" (משלי ג' ל"ד) מבואר דלץ הוא הביאה וכניסה לכל מיני טומאה. ו"הוא יליץ" פירוש כמו שאמרו (זוהר ח"ב קפ"ד: וח"ג צ"ב ב) דכמו שמתעורר למטה כך לעומתו למעלה. והלץ מלמעלה גם כן מתלוצצים ממנו פירוש מראים לו כאילו יש להתלוצץ באמת מאותו דבר. וזהו "פותחין" שנותנין לו פתח להתלוצץ, וזה באמת ליצנות ממנו, כי הרי באמת אין מקום כלל להתלוצץ מאותו דבר:

והם מארבעה כתות שאין מקבלים פני שכינה (סוטה מ"ב א) פירוש המעכבים ומבלבלים המחשבה בתפילה ובעת רצונו לדבק בו יתברך במחשבות זרות. והם ארבעה כתות שבלב המכונים בזוהר אבא ואמא דכר ונוקבא כנודע והם ברע ראשי תיבות חשמל. חנפים הוא האומר לרע טוב [ובכלל גם כן על עצמו מחניף ומחשיב עצמו לטוב]. וליצים הוא הראשית האומר לטוב רע וראשית גוים עמלק (במדבר כ"ד כ') שהוא לץ כנזכר לעיל (אות רנ"ט) הוא הראש לשבעה עממין שהם שבעה מדות הכוללים דכר ונוקבא והוא הראש הכולל תלת מוחין חכמה בינה דעת כנודע:

ולכך בו תמחה כי בכל מדה רעה יש בכללו טוב שהרי נקבע גם כן בישראל ומצד הטוב הם חסידי אומות העולם שיש להם חלק לעולם הבא ואז אהפוך אל העמים שפה ברורה וגו' (צפניה ג' ט') כי גם אותם כוחות ישתיירו גם לעתיד. מה שאין כן הטוב שבליצנות הוא ליצנותא דעבודה זרה וזהו רק בעולם הזה אבל לעתיד לבוא כשיתבטל היצר רע מעולם [מה שאין כן רציחה דרך משל, הגם דבלע המות לנצח (ישעיה כ"ה ח') מכל מקום התורה נצחיות שנאמר בה (במדבר י"ט י"ד) אדם כי ימות וחייבי מיתות בית דין וכמו שאמרו ז"ל (פסחים ס"ח א) דהנער בן מאה שנה ימות היינו באומות העכו"ם יהיה גם אז מיתה] ואין מקום לעבודה זרה אין מקום לליצנות כלל ואין בו השארה לעולם הבא כלל, והפיכת שפה ברורה רק תמחה. וכמו שאמרו ז"ל (מכילתא סוף פרשת בשלח ב') דאין מקבלין גר מעמלק:

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן נג

בענין אחד שפרנסתו להיות מורה בבתי הספר של המדינה בדברי ימי היונים והרומים

אם מותר לספר בדתיים כ"ח ניסן תש"כ.
מע"כ ידידי הנכבד מהר"ר יהודה פרנס שליט"א.

הנה בדבר אחד שפרנסתו להיות מורה בבתי למוד של המדינה בדברי ימי היונים והרומים וצריך גם להגיד שעורים בעניני דתיהם ועבודת אליליהם אם יש בזה איסור דאל תפנו אל האלילים. וכתר"ה מסביר הספק מכיון שכתב הרמב"ם בפ"ב מע"ז ה"ב שאיסור הקריאה בספרים שחברו עובדי כוכבים בעבודתה הוא משום שדבר זה גורם להפנות אחריה ולעשות כמה שהם עושים ובזמן הזה שדתיים כבר מאוסים לכל העולם אין לחוש כלל שימשך אחד אחר זה אין לאסור. או דשמא עכ"פ הוא בכלל האיסור אף שאין הטעם.

הנכון לע"ד דלהסתכל בצורה של ע"ז שהוא ג"כ מצד אל תפנו כדאיתא בשבת דף קמ"ט אסור אף שליכא הטעם ככל האיסורין שאין תלוין בהטעם אף באלו שנאמר טעם, ואף לר"ש שדריש טעמא דקרא הוא רק שהוא לפרש מצד הטעם שלא נאמר האיסור אלא באופן שאיכא הטעם כמו בלא תחבול בגד אלמנה שבשביל הטעם מפרש שלא נאמר האיסור אלא בעניה אבל בדבר שנאמר האיסור רק שנעשה זמן שליכא הטעם גם לר"ש לא יותר כיון שכבר נאסר.

וראיה משיטת הרמב"ם בפ"ב מע"ז ה"א וה"ז שהקפת פאת הראש והשחתת הזקן נאסר מטעם שכן הוא דרך העכו"ם והב"י בסימן קפ"א ביו"ד כתב שלא נתן טעם מדעתו אלא הוא מדעת הכתוב עיי"ש ומ"מ גם הרמב"ם סובר שהדין הוא לעולם אף כשהעכו"ם אין עושים כן דלא כסתם חוקות העכו"ם שכשהעכו"ם פסקו מלנהוג כן ליכא האיסור וכן הוא אף להטור באיסור כתובת קעקע ושריטה וגדידה שהאיסור הוא משום חוקות העכו"ם כדאיתא בסימן ק"פ ומ"מ אסורין לעולם אף כשפסקו העכו"ם מלעשות כן אלמא דכיון שדברים אלו אסרה תורה בפירוש אף שהוא בשביל אותו הטעם עצמו דסתם חוקות העכו"ם מ"מ לא תלוי הדין בהטעם שיתבטל כשיבא זמן שלא יהיה הטעם אלא דבשביל הטעם שהיה אז אסרה תורה לעולם אף כשיתבטל הטעם כיון שעכ"פ היה זה בהאיסור.

ול"ד לסתם חוקות עכו"ם שלא נאמר האיסור על הדבר אלא על מה שהוא חוק העכו"ם דלכן כיון שפסקו עכו"ם להתנהג כן הרי אין זה שוב מכלל האיסור כיון דחוק העכו"ם שבו היה האיסור ולא עצם הדבר, אבל אלו דברים הא נאמר איסורן על עצם הדבר כמ"ש בתורה וזה שהיה חוק העכו"ם הוא רק לטעם על האיסור שלכן אינו עושה שיתבטל הדין אף שנתבטל הטעם במשך הזמן.

וכ"כ הוא איסור אל תפנו אל האלילים דהוא איסור על הסתכלות בצורה בע"ז וכדומה אף שהטעם הוא כדכתב הרמב"ם כדי שלא יפנה לעשות כמעשיהם ומשמע מהכ"מ שהוא ממשמעות הקרא מ"מ הוא רק טעם להדין שלכן אף שנעשה זמן שליכא הטעם לא נתבטל האיסור.

ולכן גם לקרא בספרים שחברו בעבודתה יש לאסור אף שנימא שבטל הטעם בזמן הזה שכבר נמאסו דעותיהם בעולם אבל נראה פשוט שהאיסור הוא רק בספרים שחברו העכו"ם שעובדים להע"ז שהם כתבו זה לשבחה בדברי הבל ושטות שנדמה להם שהוא שבח שספרים כאלו נאסרו בשביל הטעם בלאו דאל תפנו ונאסר לעולם אף כשיתבטל הטעם שלא ימשכו בנ"א בדבריהם הטפשיים, אבל ספרים שנתחברו מכופרים בע"ז ההיא שהוא רק להתלוץ בהם ולבזותם במה שמספרים הבלותם ושטותם לא נאסר גם אז, ומצינו גם בקראי שמספרים מעבודתם אבל כיון שהוא באופן שהוא לבזות ולהתלוץ אינו כלום.

וכ"ש שאין לאסור עתה מה שלא היה אסור אז.

וא"כ כשצריך ללמד בהקורס שלו עניני דתיהם והבליהם, צריך לדבר בלשון שיבינו שהם עניני שטות והבל איך שדבר הבל זה עשו ודבר הבל זה אשר אפילו קצת בן דעת ימאס בזה וכהא שאמר ר"נ במגילה דף כ"ה כל ליצנותא אסירא בר מליצנותא דעכו"ם דשריא.

ובאופן זה מותר, וגם אפשר יביא קצת תועלת מזה שיביין מזה שאף עתה יש כמה דברים שאף שמחזיקים הרבה בנ"א שהם באמת הבלים ודברי שטות ואין ללכת אחר הדברים שמחזיקים אף רוב עולם בעינים סתומות, כמו שהיו הרבה דורות שטעו בדברי הבל ושטות כאלו שהיו מליוני מליונים בנ"א ורק עם ישראל שהיו מתי מעט הבינו האמת וקבלו התורה ושמרוה בכל הדורות ומסרו נפשם עליה וכל העולם שחקו עליהם ובזו אותם ועתה יודעים כל אוה"ע שהאמת היה עם ישראל בזה, ואפשר יבינו שגם עתה הוא כן, ואף שודאי אין לנו לדרוש בפני אוה"ע בדבר דתם שמחזיקים היום מצד שלום המדינה שבחסד השי"ת אנו שרוים בצלה בשלום ושלוחה ואנו מצוים להתפלל בשלומה מ"מ לדרוש על הבליות העמים הקדמונים הוא דבר טוב שיביא תועלת ממילא.

והנני ידידו מברכו בלו"נ, משה פיינשטיין